

Югозападен университет „Неофит Рилски”

РЕЦЕНЗИЯ¹

на представените трудове за участие в
конкурс за научната степен „доктор на науките“,
обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски”

Рецензент: проф. д-р Амелия Личева

Кандидат: проф. д-р Магдалена Костова- Панайотова

Кратки биографични данни за кандидата:

Проф. д-р Магдалена Костова-Панайотова е сред утвърдените имена в сферата на съвременната българска хуманитаристика. Съзнателно използвам хуманитаристика, а не литературознание, защото нейният научен профил е наистина по-широк и интердисциплинарен, а изследванията ѝ са не просто в сферата на литературознанието, но и на филологическото като цяло, на медиите, на образованието. Проф. Панайотова е член на множество авторитетни научни и творчески организации, както и на множество редакционни съвети, вкл. на реферирани издания. Главен редактор е и на едно от много малкото български хуманитарни реферирани издания „Езиков свят“. Трудно могат да се изброят конференциите и форумите, които е организираща и в които е участвала. Автор е на 13 научни книги, 3 стихосбирки и над 100 статии в специализирания научен печат. Автор и съавтор е и на учебни помагала и енциклопедии, както и на множество рецензии в културната периодика. Не е за подминаване и дейността ѝ като заместник декан, а след това и декан на Филологическия факултет на ЮЗУ, както и активността и като експерт в МОН и НАОА.

От всичко изброено е видно, че в нейно лице имаме един

¹ Забележка: Рецензията да бъде в обем около 6-7 стандартни страници с размер на шрифта - 14, шрифт - Times New Roman, междуредие 1,5.

изключително утвърден и авторитетен учен, който може да се похвали със завидна научна и административна биография.

Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата:

Хабилитационният труд на проф. Панайотова „ПО ШЕВОВЕТЕ НА ЛИТЕРАТУРАТА (МЕЖДУ ИЗТОКА И ЗАПАДА – ГРАНИЦИ И ИДЕНТИЧНОСТИ)“ съдържа 362 стандартни страници, както и 358 библиографски единици, което само по себе си вече е повод за респект.

Трудът продължава търсенията на авторката в сферата на другостта и идентичностната проблематика от последните години. Обект на анализ тук са отношенията Изток-Запад, проследени от много ъгли – Балканите и Европа, България и Европа, Източна Европа и Западна Европа, Китай или Япония и Западна Европа и пр., и пр. Като не става дума просто за културологични и политически прочити, макар че и такива не липсват, но най-вече за провокативни литературни диалози, в които литературоведските визии на изследователите на постколониалното са фино преплетени.

Изследването е фокусирано върху 20. и 21. век, макар че особено по отношение на темата за Балканите и Европа прехожда и назад, за да очертае контекст, за да придърпа нишките, които са важни, за да се разбере настоящето. Текстовете едновременно представят парадигмите, през които битуват Балканите, открояват клишетата, за да се спрат на онези автори, които ги разбиват, които успяват да превърнат различието в достойнство, които приобщават европейското към себе си, които се превръщат в истински хибридни, кроскултурни творци. В този смисъл може да се каже, че изследването е колкото за феномените на границата, за шевовете, кръстопътищата, маргиналността, толкова и за срещата, взаимното обогатяване, сговарянето, окръглянето. Специално внимание тук заслужават проникновените анализи на Дубравка Угрешич, Данило Киш, Орхан Памук.

Не по-малко важна е условно определената като втора част на труда, която се занимава с някои от най-интересните имена на съвременната световна литература, списвана от автори, идващи често пъти от културната периферия, но пишещи на някой от големите езици – английски, немски, френски. В тази част личи майсторството на проф. Панайотова в тематичните анализи, способността ѝ да съчетава затворено четене, често пъти наблягащо на езиковия детайл, с културологични наблюдения, които отварят към важни изводи за нашето съвремие. Изобщо, изследователката се насочва към текстове с каузи, към автори с позиция, защото за нея не е маловажно какви визии за света, настоящето и бъдещето задават тези кроскултурни творци. Специално внимание тук заслужават автори като . Франсоа Чън, Ейми Тан, Йоко Тавада, Амин Маалуф, Ана Мой.

Основни приноси в научната, научно-приложната и преподавателска дейност на кандидата:

Достойнство на работата е отличната теоретична рамка, която веднъж е ясно очертана в увода, а след това майсторски е прокарана в анализите. Ключов автор тук е Хоми Баба, който е слабо представен на български, а трудът на проф. Панайотова детайлно запознава с някои от неговите фундаментални идеи за хибридността и междинността, които отварят и към говоренето за кроскултурните автори, обект на изследването. Не са подминати и важни теоретици на световната литература, както и на модерната компаративистика.

Представеният труд има интердисциплинарен характер, като умело съчетава подходи от сравнителното литературознание, постколониалните изследвания, балканистиката, имагологията, истокознанието.

Приносна е и актуалността на труда, способността да се улавят тенденции, които в момента се зараждат както в литературознанието, така и в съвременната художествена литература.

Важно е умението на труда да насочва и към българското – било то образът на българина като Друг в различни балкански литератури, било българската литературоведска мисъл.

Съществена е способността да се достига до генезиса на проблемите и да се проблематизират стереотипи в едно време, което отново като че ли се завръща към устойчивите клишета.

Не на последно място, приносно е въвеждането на някои писатели за първи път в български контекст, както и детайлното запознаване с емблематични техни произведения - Франсоа Чън («И вечността не стига»), Ейми Тан «Клубът на щастието и късмета»), Ханиф Курейши «Буда от предградията»), Йоко Тавада («Откъде започва Европа» и «Кучешка невеста»), Амин Маалуф («Гибелни идентичности» и «Везните на Леванта»), Ана Мой («Черен ориз»).

Работата допринася за преосмислянето на канона и представя множество гледни точки към промяната му, която е част от съвременните търсения както на културните и постколониалните изследвания, така и на авторите, работещи по темата «световна литература».

И най-сетне, приносно е разглеждането на автори и текстове, като оформящи зоните на «между»-то, на културната пропускливост и диалогичност.

Заклучение

Като имам предвид достойнствата на предложения труд, аналитичните умения и демонстрираната широка ерудиция, всички посочени приноси, месите трудове, както и сериозното присъствие в българското литературознание на проф. д-р Магдалена Костова-Панайотова, убедено гласувам да ѝ бъде присъдена академичната степен „доктор на науките“.

Рецензент: проф. дфн Амелия Личева

